

BÖLÜNME MÜESSESESİNE İLİŞKİN GÖRÜŞ VE ÖNERİLER

1. Genel Değerlendirme:

Devir, bölünme ve hisse değişimi kurumları esas itibarıyla, tarihi maliyetlerle aktifte yer alan maddi ve gayri maddi duran varlıkların, vergiye tabi değer artış kazancı oluşturmadan, bir kurumdan diğer bir kuruma yine aynı tarihi maliyetlerle intikali suretiyle vergi erteleme sağlama işlevi görürler.

Tarihi maliyetlerle aktifte uzun süre yer alan ve elden çıkarılmaları halinde vergiye tabi ciddi değer artış kazancı yaratma potansiyeli olan kıymetler, maddi ve gayri maddi duran varlıklardır.

KVK madde 19'a bakıldığında, kısmi bölünmeye konu varlıklar sırasıyla şunlardır;

- Taşınmazlar,
- En az iki tam yıl süreyle elde tutulan iştirak hisseleri,
- Üretim veya hizmet işletmeleri

Kanunda sayılan bu unsurlar birbirlerinden tamamen bağımsız olup her unsurun birbiriyle ilişkilendirilmeden ayrı ayrı değerlendirilmeleri gerekir.

Mevcut uygulanmakta olan Genel Tebliğ'de yukarıdaki unsurlardan "taşınmazlar" ve "iştirak hisseleri" hakkında detaylı açıklamalar Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 5/1-e maddesi ile ilgili kısımda yer aldığından, bölünme ile ilgili kısımda yalnızca "üretim ve hizmet işletmeleri" hakkında açıklamalar yapılmıştır.

Buna göre "**taşınmazlar**" ve "**en az iki yıl aktifte tutulmuş olan iştirak hisseleri**" hiçbir ilave şart olmaksızın kısmi bölünme konusu olabilmektedir.

"Üretim ve hizmet işletmeleri" ise, kısmi bölünme konusu varlıkları daha da genişletmektedir.

Şöyle ki, normalde kısmi bölünme konusuna girmeyen her türlü makine teçhizat, demirbaş mobilya mefruşat, envanter ve maddi olmayan duran varlıklar, üretim ve hizmet işletmesi içerisinde olmaları halinde kısmi bölünmeye konu olabilmektedir.

Kanuni düzenlemeye göre "üretim ve hizmet işletmesi" kavramı kısmi bölünme konusu varlıkları **genişletici** bir işlev görmekte olup, normalde kısmi bölünmeye konu olamayan her türlü makine teçhizat, demirbaş, mobilya mefruşat, envanter ve maddi olmayan duran varlıklar üretim ve hizmet işletmesi bütünlüğü içinde kısmi bölünmeye konu olabilmektedir.

Bilindiği üzere, verginin kanuniliği ilkesi ve Anayasanın 73. Maddesi gereği vergilendirmeye ilişkin asli unsurların kanunla yasama organı tarafından düzenlenmesi gerekmektedir. Yürütme organı tarafından genel tebliğ ile vergi tabanını artırıcı, vergi tabanında olmayan istisnaları

daraltıcı düzenlemeler yapılmaması gerekir. Bu kapsamda, “bölünme” ile ilgili kanuni düzenleme son derece sarıh iken, gerek mevcut genel tebliğde gerek yeni sunulan genel tebliğ taslağında, kanuni düzenlemede olmadığı halde, kanuni düzenlemeye eşdeğer hükümler getirilmeye çalışıldığı gözlenmektedir. Bu nedenle, yeni genel tebliğ taslağı ile kanuna aykırı, kanuna eşdeğer düzenleme yapılmaması, aksine mevcut genel tebliğde bu yönde yer alan düzenlemelerin kaldırılması yerinde olacaktır.

2. Üretim ve Hizmet İşletmelerinin Durumu

2.1. Ticaret İşletmelerinin Kısmi Bölünmeye Konu Edilmesi:

Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 19’uncu maddesinde ve 1 Seri Nolu KV Tebliğ’in de bölünmeye konu olabilecek işletmeler olarak üretim ve hizmet işletmeleri sayılmıştır. Ticari işletmelerin, hizmet işletmesi olarak kabul edilerek (Pazar, ürün, müşteri grubu vb.) ticaret işletmesi bölümlerinin “hizmet işletmesi” olarak bölünmeye konu edilip edilmeyeceği hususunda tereddütler mevcuttur.

Avrupa Birliği mevzuatında; faaliyet alanı bir şirketin başlı başına bağımsız olarak operasyonlarına devam edebilir potansiyeli olması ve işletme bütünlüğünün korunması halinde ticaret işletmeleri de kısmi bölünmeye konu olabilmektedir. Bölünmenin vergi kanunlarına girmesinde Avrupa Birliği Direktiflerinde etkili olduğunu düşünürsek tanıma uyan bölümlerinin ayrı bir işletme olarak bölünmeye konu edilmesi gerekmektedir.

Keza, “Yatırım İndirimi Uygulamaları” konusunda çıkarılmış ve bir süre uygulanmış olan 15.03.2005 tarihli ve 32 sayılı GVK Sirkülerinin 3.2. Hizmet Üretim Yerinde yapılan açıklamada “Örneğin eğitim, sağlık, kültür, spor, turizm, haberleşme, reklamcılık, fuarcılık, mal alım-satımı, depolama v.b. faaliyetlerin yapıldığı yerler yatırım indirimi uygulaması açısından hizmet üretim yerleridir.” şeklinde yapılan açıklamada açıkça mal alım satımı yapılan ticari işletmelerin hizmet işletmesi olduğu açık bir şekilde ifade edilmiştir.

2.2. Üretim Ve Hizmet İşletmesinin Belli Bir Kısımının Devredilmesi:

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu’nda 5422 Sayılı eski Kanun’da yer alan bazı hükümler değiştirilerek kısmi bölünme müessesine son şekli verilmiştir. Kurumlar Vergisi Kanununun kısmi bölünmeyle ilgili madde gerekçesinde, kısmi bölünmenin amacı şu şekilde açıklanmıştır.

“Devir işlemlerinde olduğu gibi bölünmenin de vergisiz olarak yapılmasına olanak sağlanarak, işletmelerin daha etkin ve verimli çalışmalarını sağlayabilecek bölünme işlemlerini gerçekleştirmeleri mümkün hale getirilmektedir. Dolayısıyla bölünmeye ilişkin hükümler, aynı şirket bünyesinde yürütülen birden çok hizmet veya üretim faaliyetinin ayrıştırılarak, işletmelerin yeni oluşturulacak üretim ve hizmet işletmelerinin belli alanlarda yoğunlaşarak uzmanlaşmasını sağlayarak verimli ve kârlı

kuruluşlar haline getirilebilmesini amaçlamaktadır. Böylece şirketler yeniden yapılabilecek, aynı şirket bünyesinde yürütülen birden çok hizmet veya üretim faaliyetini ayrıştırarak bu faaliyetlerin her birini ayrı şirketler bünyesinde yürütebileceklerdir.”

Taslak Tebliği’de yer alan “Örnek 1: (H) A.Ş. unlu mamüller üretim işletmesinin “hamur hazırlama” ve “fırın bölümlerini birbirinden ayırmak suretiyle fırın bölümünü yeni kurulacak olan bir anonim şirkete devretmesine” ilişkin örnek, Kanun gerekçesi ile çalışmaktadır. Örnek, bilinen ve birbirinin ayrılmaz parçası olan, aslında üretim sürecinin safhalarının birbirinden ayıramayacağına yönelik temel bir kuralı açıklarken entegre üretim yapan sanayi işletmelerinin yeniden yapılandırılmasında tereddütler oluşturmaktadır. Şöyle ki:

- Birden fazla üretim işletmesi olmasına rağmen (örn: tamamen farklı fabrika binaları, üretim hatları, çalışanlar, vs.), işletmelerden birinin diğerine hammadde üretmesi durumunda konu tartışmalı hale gelecektir.
- Hammadde üreten işletmenin aynı zamanda az da olsa (örneğin toplam üretimin %10’u) üçüncü kişilere satışı bulunuyorsa, iki ayrı üretim işletmesinden bahsetmek mümkün olmayacak mıdır?
- Bir hizmet şirketinde temel olarak verilen hizmetin nevi aynı olmakla beraber (örn: danışmanlık), çok farklı sektörlerde, tamamen farklı organizasyonlarla (ayrı çalışanlar, ayrı yönetim, ayrı hesaplar, birbiriyle tamamen farklı uzmanlık alanları) çalışılması durumunda, birden fazla hizmet işletmesinden bahsetmek mümkün olmayacak mıdır?

Kaldı ki müşterisi olmayacak bir işin bölünmesi zaten ticari mantığa uymayacağı gibi, kısmi bölünen işletmenin faaliyetine devam edip edemediği durumu da İdare tarafından kolaylıkla kontrol edilebilir bir durumdur. Hal böyle iken, daha teşebbüs aşamasında bu tür bölünmelere Tebliğ ile engel koymak ticari hayata müdahale niteliğinde olacaktır.

Taslakta verilen örneğin ya çıkarılması ya da detaylandırılarak açıklanması, olumsuz örneklerin yanında olumlu kabul edilecek örneklerin de verilmesi yerinde olacaktır.

2.3. Üretim ve Hizmet İşletmelerine Bağlı Taşınmazların Durumu :

Kurumlar Vergisi Kanunu’nun taşınmazların kısmi bölünmeye konu edilmesine ilişkin 19’uncu maddesinde, “*Tam mükellef bir sermaye şirketinin veya sermaye şirketi niteliğindeki bir yabancı kurumun Türkiye’deki iş yeri veya daimî temsilcisinin bilânçosunda yer alan taşınmazlar*”ın kısmi bölünmeye konu olabileceği hükmüne yer verilmiştir.

Taşınmazların bölünmeye konu edilebilmeleri için “taşınmaz olması ve aktife kayıtlı olması” şartı dışında başkaca bir şart yer almamaktadır.

Taslak Tebliğin 2’inci maddesi ile Tebliğin “19.2.2.1.2. Üretim ve hizmet işletmelerine bağlı taşınmazların durumu” bölümüne açıklama ve örnek eklenmek istenmektedir. Eklenmek

istenen açıklama, aynı bölümde daha önce yapılan, üretim ve hizmet işletmeleriyle fiziki ve teknik bütünlük arz eden ve bu işletmelerden ayrılması mümkün bulunmayan binalar, arsa ve arazilerin bu işletmelere dahil taşınmazlar olarak kabul edilmesi gerektiği, ancak aynı fabrika binası içinde iki ayrı üretim işletmesi bulunması halinde, üretim işletmelerinden birisinin devrinin fabrika binasının da bölünüp devredilmesini gerektirmez açıklamasına ek olarak yapılmak istenmektedir.

Bu açıklama ile , mevcut açıklamadaki şayet fabrika binası içinde tek üretim işletmesi varsa, fabrika binası (taşınmaz) bölünmeye dahil edilmeyebilir mi sorusuna yanıt bulunması amaçlanmaktadır. Üretim ve hizmet işletmeleriyle fiziki ve teknik bütünlük arz eden, dolayısıyla bu işletmelerden ayrılması mümkün olmayan bina, arsa ve arazi gibi üretim işletmelerinin faaliyetlerinin yürütülmesinde kullanılan taşınmazların bu işletmelerden ayrı olarak kısmi bölünmeye konu edilmesi mümkün görülmemektedir. Getirilen bu yasaklama Kanun'un taşınmaz bölünmesi hükümleri ile çelişmektedir.

Zira Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 19 /1-b maddesinin kısmi bölünme hükmü uyarınca taşınmazlar, iştirak hisseleri ile üretim ve hizmet işletmeleri kısmi bölünmeye konu yapılmıştır. Kanun maddesinde "taşınmazlar" konusunda, üzerinde tesis olup olmaması vb. hiçbir sınırlama getirilmemiştir.

Mal ve Hizmet işletmelerinin kısmi bölünmesi için getirilen yeğane şart ise **"işletme bütünlüğü korunacak şekilde faaliyetin devamı için gerekli aktif ve pasif kalemlerin tümünün devredilmesi zorunludur"** ibaresidir.

İdare'nin yaptığı tebliğ düzenlemesiyle (Bölüm 19.2.2.1.2.) **"işletme bütünlüğü"** ve **"gerekli aktif ve pasif kalemleri"** ibarelerinden hareketle, bu tesislerin üzerinde bulundukları taşınmazların mülkiyetlerinin de bu işletmelerden ayrı düşünülmemeyeceği, zira bu taşınmazların **"bu işletmelerden ayrılması mümkün olmayan bina, arsa ve arazi"** niteliğinde oldukları yorumuyla kısmi bölünme şartı yapılmaktadır. Bir bina, arsa veya arazinin bir işletmeden ayrılamaması diye ne bir fiziki engel ne de hukuki bir engel hemen hemen yoktur. Üstelik aynı üretim işletmesi faaliyetin devamlılığını, başka bir üretim işletmesi yaparak, kiralarak veya satın alarak da sağlayabilir. Düzenlemedeki Kanun koyucunun temel amacı **"faaliyetin devamlılığı"** olup, başka bir şart yaratılması ticari hayatın işleyişine müdahale anlamı taşımaktadır. Bu ise kısmi bölünmeden beklenen amaca hizmet etmeyecektir.

Özünde bir **"vergi erteleme"** müessesesi olan bu kanuni düzenleme, her hangi bir kurum bünyesindeki herhangi bir mal ve hizmet işletmesinin **"vergi erteleme"** ve **"işletme devamlılığı"** şartlarını sağlayan tüm kısmi bölünmelere imkan verir niteliktedir ve öyle de kabul edilmelidir.

Bu kapsamda;

- Gerek bir mal ve hizmet işletmesinin, faaliyetlerinde kullandığı taşınmazların, gayrimaddi hakların ve hatta makinaların mülkiyetlerini almaksızın, işletmenin faaliyetinin devamlılığını sağlayacak şekilde bölünmeleri,

- Gerekse de bir mal ve hizmet işletmesinin bünyesindeki fabrika binası taşınmazının ayrı olarak kısmi bölünmesi,

kanunun lafzına ve gerekçesine uygun kısmi bölünme niteliğindedir. **Ancak, bu taşınmazlar üzerlerindeki üretim işletmelerinin faaliyetlerinin devamlılığını aksatmayacak uzunlukta yapılacak bir kiralama sözleşmesi şart olarak getirilebilir.**

Taslak tebliğ’de yer verilen (1) no’lu örnekte idare, bir kurum bünyesindeki haddanenin bulunduğu taşınmazı o kuruma ait çelik üretim faaliyetinden ayrı olarak kısmi bölünmeye konu yaptırmazken, haddane alanı kiralık olan ve başka faaliyetleri de olan bir başka kurumdaki çelik üretim faaliyetini kısmi bölünmeye konu yaptırması, “faaliyetin devamlılığı” şartı yönünden iki farklı kabul anlamı taşır ve çelişkidir. İşletmeler arası rekabete de müdahaledir. Sonuçta her iki kurumdaki çelik üretim faaliyeti de devam edecek olmakla birlikte, bu durum, aşağıda açıkladığımız nedenlerle, ileriki zamanlarda da taşınmaz sahibi işletme yönünden rekabet eşitsizliği yaratmaya devam edecektir.

Kısmi bölünme ticari hayatın dinamiklerine kurumların uyumunu sağlamak amaçlı bir düzenlemedir yaklaşımından gidersek, “Neden bir kurum üretim tesisinin bulunduğu taşınmazı da kısmi bölünmeye götürmek yerine kiralama yoluyla devam etmeyi tercih eder?” sorusuna yanıt bulmamıza gerek vardır. Bu devletin zararına mıdır?

Şirketler, ticari hayatın şartları gereği, farklı yapılanma modellerini uygulamaya alarak bilançolarında yer alan taşınmazları, bir başka şirkete veya yeni kurulacak şirkete devrini veya aynı sermaye olarak koyarak yeni hukuki oluşumları aşağıda örnek olarak belirtilen sebeplerden dolayı hayata geçirmek isteyebilmektedirler.

- Mal ve hizmet işletmelerinin faaliyetlerinde kullanılan taşınmazların yeni kurumun bilançosunda yer alması, bu kurumların yeni ortaklıklar ve yabancı ortaklıklar yapmasında önemli engel oluşturmaktadır. Yabancı yatırımcılar, bu taşınmazların (özellikle de şehir içinde kalan işletmeler bakımından) rayiç bedelleri de şirket değerinin belirlenmesinde yer aldığından, düşündükleri ortaklık oranını sağlamak amaçlı, mevcut ortaklara bu taşınmazlar için de para vermek istememektedirler. Amaçladıkları ticari faaliyete ortak olmak, ne kadar değerli olursa olsun bir taşınmaza para bağlamak istememektedirler.
- Üretim işletmesi taşınmazının hatta üretim araçlarının da kiralık olması, işletme faaliyetlerinin daha sağlıklı takip edilebilmesi için de çok önemlidir. İşletme bilançosu gereksiz yüklerinden (taşınmaz, gayrimaddi hak, makine vb.) arındırıldığı için, faaliyet karlılığı kolaylıkla analiz edilebilir durumda olacak, yerli ve yabancı yatırımcılar (Yatırım Fonları dahil) için bilanço sadeliği ve açıklığı ile kolayca değerlendirilebilecek bir yatırım ortamı oluşturacaktır. (Yabancı ortak, faaliyete odaklanma ve sağlanacak büyüme devlete de istihdam, vergi vd. yan gelirler sağlayacak, ülke ekonomisi yönünden de önemli katkılar sağlayabilecektir.

- Üretim işletmesinin üzerinde bulunduğu taşınmaz nedeniyle mevcut kurum rayiç değerler üzerinden düzenli bir kira geliri elde edecek, duruma göre bunun kurumlar vergisini ve KDV'sini de devlete ödeyecektir. Aynı durum ortada bir gayri maddi hak, üretim araçları kiralamaları varsa, bu kira gelirleri için de söz konusudur.
- Özellikle şehir içinde kalan fabrika binalarına yeni yatırım yapmak bölge belediyeleri ve imar planları kapsamında çok da mümkün olamamaktadır. Bu fabrikaların şehir dışına (bir organize sanayi bölgesi veya teşvikli de olsa başka illere) taşınması mevcut kuruma ilave yatırım yükleri çıkartmaktadır. Kısmi bölünme sonucu, bu yeni şirketlerin durumlarını değerlendirerek bu tür yatırımları yapmaları daha mümkün bir durumdur. Ya daha düşük maliyetli bir bina bulunup, makinalar oraya nakledilebilir, yeni makinalar alınarak verimlilik artışı sağlamak vb. amaçlar gerçekleştirilebilir. Ya da sermaye artışı, yabancı ortak, borçlanma vb. imkanlar sağlanarak yeni fabrika yapılabilir.
- Diğer taraftan bu fabrikaların arsaları yeni imar planları kapsamında çok daha değerli duruma geldiğinden, bunların satılması veya başka şekillerde değerlendirilmesi de mevcut kuruma nakit kaynak yaratacak durumdadır. Bu imkanların mevcut kurum tarafından kullanılması da Devlete ilave vergi geliri yaratma potansiyeli taşımaktadır. Bu kurumların sağlayacakları bu kaynakları kısmi bölünmeye konu işletmelerine sermaye olarak da vermeleri durumu söz konusu olabilecektir. (Kısmi bölünmeye konu yapılan mal ve hizmet işletmesinin faaliyetinin devamlılığı zaten mevcut kurum yönünden de çok önemlidir.)

Sonuç olarak taşınmazlar fiziken ve teknik bütünlük olarak üretim ve hizmet işletmelerinin **ayrılmaz parçaları** değillerdir. Bağımsız hukuki kimlikleri vardır. Ayrı olarak alım satıma konu olabildikleri gibi, kısmi bölünme bakımından da üzerlerinde kurulu üretim işletmelerinden bağımsız olarak değerlendirilmeleri gerekir. Bu taşınmazların tek başlarına bölünmeye konu edilemeyecekleri veya kısmi bölünme dışı tutulamayacakları iddiası yasaya ve ekonomik rasyonaliteye aykırıdır. Bu işlemlerde, taşınmazların üzerlerindeki hizmet ve üretim işletmelerinin faaliyetlerinin devamlılığını sağlamak amaçlı olarak, **“bu faaliyetlerin devamlılığını aksatmayacak uzunlukta yapılacak bir kiralama sözleşmesi” şartı getirilebilir.**

Günümüzde hizmet işletmelerinin (otel, restoran gibi), taşınmaz yatırımı yapmadan, kiralık alanlarda iş modeli kurarak büyümeleri hem hızlı hem de ekonomik olarak daha makul olabilmektedir. Bu anlamda, üretim ve hizmet işletmelerinde kullanılan taşınmazların kısmi bölünme ile devrini yasaklayan bir hüküm kanunda yer almadığı gibi bunun olamayacağının iddia edilmesinin ekonomik bir gerekçesi de yoktur

Aynı gerekçelerle Tebliğ taslağının 2. Maddesinde yer alan 4 no'lu örnekte, natamam inşaat bulunsa da, kısmi bölünmeye konu gayrimenkul vasfında arsa olarak bölünebilmeli ve üzerinde yapılmış yatırımlar ise arsanın mütemim cüzi olduğundan yine bölünmeye konu edilebilmelidir.

3. Kısmi Bölünmeye Esas Bilançolar İle Kısmi Bölünme Tarihi Arasında Bilançoda Meydana Gelen Değişikliklerin Durumu:

Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 1 Seri No.’lu Tebliği’nde iki bilanço arasında stoklarda meydana gelen değişiklikler için açıklamaya yer verilmiştir. Buna göre, stoklarda bir eksilme olması halinde, söz konusu eksiklik nakit ile tamamlanabilecektir. Ancak aksi durumda stok fazlalığının devrinin ihtiyari olduğu belirtilmiştir.

Bölünme işleminde, bölünmeye başlama ile bitiş arasında, bölünmeye başlangıç bilançosunda yer alan ve bölünmeye konu edilen/edilecek olan bir çok kaleme değişiklik olabilmektedir. Bu nedenle tebliğde yer alan açıklamanın sadece stoklarla sınırlı olmaktan çıkartılıp, bütün bilanço kalemlerini kapsayacak açıklamalara yer verilmesi uygun olacaktır.

Bilanço kalemlerinde olabilecek değişiklikler çok farklı nedenlerden kaynaklanabilmektedir. Bunlardan bir kısmı (amortisman ayrılması, karşılık ayrılması vb) nedenlerle olan işlemlerdir. Diğerleri ise işletme varlıklarının satılarak (sabit kıymet satışı gibi) nakde tedavül edilmesi veya yatırım yapılması, yeni sabit kıymet alınması vb şekilde şirket nakdinin varlığa dönüşmesi gibi işlemler olarak veya alacak veya borcun ödenmesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Üretim veya hizmet işletmesi kısmi bölünmesinde ortaya çıkan bu tarz işlemlerin:

- Devralan şirkete aktarılması, aktif veya pasif düzenleyici hesaplarda izlenmesi,
- Nakit hareketi oluşturan hareketlerin ise bir cari hesapta toplanıp, bakiyenin nakit olarak ödenmesi/tahsil edilmesi

şeklinde özetlenmektedir.

4. Kısmi Bölünmede Şirket Paylarının ve Haklarının Korunması:

(Simetrik, Asimetrik Bölünmeler)

Vergi mevzuatında kısmi bölünmede devredilen varlıklara karşılık edinilen devralan şirket hisseleri, devreden şirkette kalabileceği gibi doğrudan devreden şirketin ortaklarına da verilebilir. Hisselerin ortaklara verilmesi halinde;

- Kısmi bölünen şirketin her bir ortağı, şirketteki mevcut payları oranında devralan şirketin hissesine sahip olacaktır. Bu tür bölünmeye “oranların korunduğu” (veya “simetrik”) bölünme,
- Türk Ticaret Kanunu’nun 161/2-b maddesinde, bölünme işleminde devreden şirketin ortaklarına “bölünmeye katılan bazı veya tüm şirketlerde, mevcut paylarının oranına göre değişik oranda şirket payları tahsis edilebilir” ifadesinin yer aldığı bölünmeye “oranların korunmadığı “**asimetrik**” bölünme” olarak tarif edilmiştir.

Oranların korunmadığı, asimetrik yöntemde ortakların mevcut servet değerlerinde yine bir değişiklik olmamakla beraber, devralan şirketteki payları ve devreden şirketteki payları farklılaşacaktır. Kanunun gerekçesinde aşağıdaki örneğe yer verilmiştir:

“Meselâ, (X) LŞ’de, ortaklardan a, b ve c sırasıyla yüzde kırk, yüzde otuz ve yüzde otuz paya sahip olup, bu şirketin bölünüp bir kısmı (Y) LŞ’ye devrolsa ve devralan LŞ’de a yüzde elli, b ve c de yüzde yirmibeşer paya sahip bulunsan oranın korunmadığı bir birleşme vardır. Ancak bu halde (X) LŞ’deki pay oranları da değişir; b ve c (Y) LŞ’de yitirdikleri oranları (X) LŞ’de paylarını artırarak kazanırlar. Oranın korunmadığı bölünmede bazı ortaklar, devralan veya yeni kurulan şirkette pay iktisap ederek bölünen (devreden) şirketten tamamen ayrılabilirler.”

1 Seri Numaralı Kurumlar Vergisi Tebliği’nin **“19.3.1. Alınan hisse senetlerinin durumu”** bölümünde asimetrik bölünmeye ilişkin açıklamalar bir örnek üzerinden yapılmıştır. Anılan örnek aşağıdadır.

“Örneğin; sermayesi 1.000.000.- YTL olan ve aktifinde 200.000.- YTL ve 800.000.- YTL’lik iki adet taşınmazı bulunan (Z) Ltd. Şti.’nin % 60 hissesi Ortak (A)’ya, % 20 hissesi Ortak (B)’ye, %10 hissesi Ortak (C)’ye ve %10 hissesi de Ortak (D)’ye ait bulunmaktadır. (Şirketin aktifinde yer alan taşınmazların cari değerlerinin de aynı olduğu varsayılmıştır.)

(Z) Ltd. Şti.’nin tasfiyesiz infisah etmek suretiyle bölünmesi sonucu;

- 200.000.- YTL’lik taşınmazı aynı sermaye olarak mevcut (Y) Ltd. Şti.’ye konulmuş ve (Y) Ltd. Şti.’den alınan iştirak hisselerinin tamamı Ortak (B)’ye verilmiştir.
- 800.000.- YTL’lik taşınmaz aynı sermaye olarak konularak (K) Ltd. Şti. kurulmuş ve yeni kurulan şirketin iştirak hisselerinin %75’i Ortak (A)’ya, %12,5’u Ortak (C)’ye ve %12,5’u da Ortak (D)’ye verilmiştir.

Bölünen (Z) Ltd. Şti.’nin ortaklarına verilen devralan şirketlerin hisseleri, ortakların bölünen (Z) Ltd. Şti.’deki hisselerine isabet eden değerle orantılı dağıtılmış ve ortakların servet değerlerinde bir artış meydana gelmemiştir. Bu çerçevede, söz konusu bölünme işleminin Kurumlar Vergisi Kanununun 19 uncu maddesi kapsamında değerlendirilmesi mümkün bulunmaktadır.

Anılan örnekte;

- 200.000.- YTL’lik taşınmaz aynı sermaye olarak mevcut (Y) Ltd. Şti.’ye konulmuş ve (Y) Ltd. Şti.’den alınan iştirak hisselerinin tamamının Ortak (A)’ya verilmiş olması ve/veya
- 800.000.- YTL’lik taşınmazın aynı sermaye olarak konularak (K) Ltd. Şti. kurulmuş ve yeni kurulan şirketin hisselerinin %50’sinin Ortak (A)’ya, %45’inin Ortak (C)’ye ve %5’inin de Ortak (D)’ye verilmiş olması halinde,

bölünen (Z) Ltd. Şti.’nin ortaklarına verilen devralan şirketlerin hisseleri, ortakların bölünen (Z) Ltd. Şti.’deki hisselerine isabet eden değerle orantılı dağıtılmadığından, söz konusu bölünme işleminin Kurumlar Vergisi Kanununun 19 uncu maddesi kapsamında değerlendirilmesi mümkün bulunmamaktadır.”

Örnek bir olumlu bir olumsuz olarak verilmiş, olumlu örnek de ise, bölünen kısım ortak olan kişinin varlık değerine eşit olarak alınarak açıklama yapılmıştır.

Açıklamada temel mantık, “devir veya bölünme işlemine konu olan varlıkların kayıtlı değerleri üzerinden diğer şirketlere intikal ettirilmesi, devrolan veya bölünen şirketin ortaklarına ya da bölünen şirkete varlıkların kayıtlı değeri kadar hisse verilmesinin” sağlanmasıdır. Bunu sağlayan farklı örnekler de verilerek konuya açıklık getirilebilir.

Örneğin; sermayesi 1.000.000.- YTL olan ve aktifinde 200.000.- YTL ve 800.000.- YTL’lik iki adet taşınmazı bulunan (Z) Ltd. Şti.’nin % 50 hissesi Ortak (A)’ya, % 25 hissesi Ortak (B)’ye, %20 hissesi Ortak (C)’ye ve % 5 hissesi de Ortak (D)’ye ait bulunmaktadır. (Şirketin aktifinde yer alan taşınmazların cari değerlerinin de aynı olduğu varsayılmıştır.)

(Z) Ltd. Şti.’nin tasfiyesiz infisah etmek suretiyle bölünmesi sonucu;

- 200.000.- YTL’lik taşınmazı aynı sermaye olarak mevcut (Y) Ltd. Şti.’ye konulmuş ve (Y) Ltd. Şti.’den alınan iştirak hisselerinin tamamı Ortak (B)’ye verilmiştir.
- 800.000.- YTL’lik taşınmaz aynı sermaye olarak konularak (K) Ltd. Şti. kurulmuş ve yeni kurulan şirketin iştirak hisselerinin % 62,50’si Ortak (A)’ya, % 6,25’i Ortak (B)’ye % 25’i ortak (C)’ye ve % 6,25’i Ortak (D)’ye verilmiştir.

Bölünen (Z) Ltd. Şti.’nin ortaklarına verilen devralan şirketlerin hisseleri, ortakların bölünen (Z) Ltd. Şti.’deki hisselerine isabet eden değerle orantılı dağıtılmış ve ortakların servet değerlerinde bir artış meydana gelmemiştir. Bu çerçevede, söz konusu bölünme işlemleri Kurumlar Vergisi Kanununun 19’uncu maddesi kapsamında yapılmış bölünme işlemi olarak değerlendirilecektir.

5. Kısmi Bölünmede Finans Kurumlarından Kullanılan Kredilerin Durumu:

Kısmi bölünmede, finans kurumlarından kullanılmış kredi olması durumunda, bu kredilerden kısmi bölünmede devralan şirkete aktarılması gereken kısmın olması halinde uygulamada bazı sorunlar çıkmaktadır.

Öncelikle kullanılan birden fazla bankadan kredi kullanılması halinde, aktarılabacak kredinin tüm kredilerin belli bir oranı şeklinde değil, aktarılması gereken tutarı karşılayacak şekilde bir veya (kredinin toplam tutarına ulaşınca kadar birkaç banka toplamından) karşılanması ve – bankalarda izin vermiş ise- sadece bu tutarların aktarılması yeterli olmalıdır.

Kredilerin bölünen şirkete aktarılmasına bankalar –çeşitli sebeplerle- onay vermek istememektedirler. Bu durumda kredi/kredilerin tamamı bölünen şirkette kalıyor/kalması gerekir. Banka veya finans kurumlarından kredi yansıtılmasında olduğu gibi, bu durumda krediler bölünen kurumda kalacak ve bölünmesi gereken borç tutarı devralan kurumda, devrolan kurumun borcu şeklinde izlenebilecektir.

Bu hususun bölünmede uygulanmasının sorun olmadığına ilişkin açıklamalara yer verilmesi uygulamayı rahatlatacaktır.

6. Kısmi Bölünmede Devreden Katma Değer Vergisinin Durumu:

Kısmi bölünme tarihi itibarıyla, bölünen kurumun bilançosunda yer alan devreden katma değer vergisinin, bölünen varlık veya işletmeyle ilgili olan kısmının, ilgili tutar bilinmiyorsa bölünen varlık oranında hesaplanacak bir tutarın bölünüp bölünmeyeceği açık değildir.

Konunun netleştirilmesi, bölünen varlıklara ait olduğu açık olan devreden katma değer vergisinin bölünen kuruma taşınarak bu kurumda indirimine olanak sağlanması gerektiği düşünülmektedir. Bölünen varlık veya işletmeyle ilgisi doğrudan kurulamayan devreden katma değer vergisinin ise bölünen varlık oranında yeni kuruma taşınması ve bu kurumda indirim konusu yapılması, bölünme müessesesinin sistematığına ve düzenlemesine daha uygun olacaktır.

7. Kısmi Bölünmede Sermaye Azaltılması Halinde Vergileme Durumu:

Kısmi bölünmede, bölünen kısım için devralan şirket hisselerinin, bölünen şirkete değil, bölünen şirket ortaklarına verilmesi halinde (yana bölünme), bölünen şirket sermayesinin azaltılması konusu uygulamanın ilk günlerinden itibaren tartışma konusu olmuş; ilk örneklerinde azaltılan sermayenin, kar dağıtımı olarak kabul edilerek vergiye tabi olduğu yönünden eleştiri konusu yapılmıştı.

Temelde bir vergi erteleme olan bölünme, bölünme sonucunda ortaklar tarafından elde edilen bir kazancın bulunmadığı, sadece ortakların mevcut hisselerinin şekil değiştirdiği anlayışı ortaya konulmuştur. Kısmi bölünme sonucunda, bölünen şirketin sermayesi içerisindeki unsurlar, (nakit, enflasyon düzeltmesi özkaynak olumlu farkları, sermayeye ilave edilmiş iştirak-taşınmaz satış kazanç istisnası vb.) varlıkları devralan şirketin sermayesinde hiç şekil değiştirmeden bulunmaya devam etmektedir.

Gelir İdaresi Başkanlığınca verilen 05.11.2013 tarih ve 64597866-105[MÜK 298-2013]-168 sayılı¹ özelge ile 28.08.2015 tarih ve 64597866-125[19-2015]-19633² sayılı özelgelere;

“Kısmi bölünme sonucunda aynı sermaye konulan şirketten alınan hisse senetlerinin ortaklara verilmesi nedeniyle şirket sermayesinin azaltılması ve daha önce sermayeye eklenmiş olan, enflasyon düzeltmesi fark hesapları ile geçmiş yıl karlarının da bulunması durumunda; devralan şirkette yapılacak sermaye artışında enflasyon düzeltmesi fark hesaplarının ve geçmiş yıl karlarının sermayenin bir unsuru olarak yer alması ve ayrı şekilde götürülmesi şartıyla bu işlem işletmeden çekiş olarak değerlendirilmeyecek ve vergiye tabi tutulmayacaktır.”

görüş bildirerek, kısmi bölünmede vergilemenin bölünen şirket bünyesinde değil, devralan şirket bünyesinde yapılmasına ilişkin işlemin vergiye tabi olmadığını ifade etmiştir.

Dolayısıyla, Kanun’un amacına uygun hareket edip kısmi bölünme müessesesini vergisiz gerçekleştirmek anlayışı sermaye azaltımı halini de içermelidir. Bölünen şirkette yapılan sermaye azaltımının kaynağını vergilemeye esas almak yerine, devralan şirketin sermayesini oluşturan unsurları dikkate almak ve bunların bir başka hesaba nakledilmesi veya işletmeden çekilmesi ya da sermaye azaltımına gidilmesi halinde, enflasyon düzeltmesi farkları ile ilgili işletmeden çekilen tutarların öncelikle işletmeden çekildiği dönemin kazancı ile ilişkilendirilmeksizin kurumlar vergisine tabi tutulması, vergi sonrası dağıtılan kazancın ve geçmiş yıl kârları ile ilgili tutarların da kâr dağıtımına bağlı tevkifata tabi tutulması yerinde olacaktır.

8. Kısmi Bölünme Sonrası Devralan Şirket Hisselerinin Satılması:

8.1. İştirak modeliyle kısmi bölünme işlemlerinde, bölünerek bir şirkete aynı sermaye olarak konulan gayrimenkulün aktifine girdiği şirketin hisselerinin satılması ve bu işlemin Gelir Vergisi istisnasından yararlanması mümkün olabilmektedir.

Mevcut yasal düzenlemelerde buna yasak getirecek/engel olacak düzenleme mevcut değildir. Bu durum gayrimenkul bölünmelerine “soğuk yaklaşılmasını” konunun tebliğ düzenlemeleri ile gayrimenkul bölünmelerini kısıtlama getirme durumunu ortaya çıkarmaktadır.

Bu tür durumlar engellenmek isteniyor ise (bölünmede devralan şirket hisselerinin satışı veya belli tür gayrimenkul bölünmelerine) yasal düzenleme yapılması yerinde olacaktır.

---

¹ Gelir İdaresi Başkanlığı web sitesinde yer alan, tespit edilen en son tarihli özelge dir.

² Özelge Büyük Mükellefler Verhi Dairesi Başkanlığı tarafından verilmiştir.

8.2. Ortaklara pay verme modeliyle kısmi bölünme işlemlerinde; şirketin üretim veya hizmet işletmesinin Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 19/3-b maddesi kapsamında kısmi bölünme suretiyle ayrıştırılarak yeni kurulan şirket hisselerinin ortaklar tarafından kısa bir süre sonra satılması durumunda bölünme işleminin geçersiz olmayacağı hususu da tereddüt konusu olabilmektedir. Üretim veya hizmet işletmesinin bölünüp akabinde şirketin satılması yine verimlilik ve karlılık ile ilgilidir zira bu şekilde karlı veya verimli olunmadığı düşünülen bir işletme bunu karlı/verimli hale dönüştürecek kişilere satılarak işletme, zarar sebebi ile kapatılmak yerine varlığına ve istihdam yaratmaya devam etmekte ve karlı hale geçirilerek doğrudan vergiler de ödeyen şirketler haline getirilmektedir.

Dolayısıyla, daha geniş bakış açısıyla yaklaşıp bunun ülkeye getireceği faydalar dikkate alınarak kısıtlayıcı veya subjektif tarhiyatlara sebep olacak açıklamalara yer verilmemelidir.

9. Tebliğ Taslağında Yer Almamakla Birlikte, Düzenlenmesinde Yarar Görülen Diğer Hususlar:

9.1. Şirkete kendi hisselerinin aynı sermaye olarak konabileceğine ilişkin açıklama konması yerinde olacaktır. Bir şirket kendi hisselerine devir yoluyla sahip olabiliyor, kendi hisselerini satın alabildiğine göre, bu şirkete kendi hisselerinin kısmi bölünme yoluyla konabiliyor olması gerektiği düşünülmektedir.

9.2. Aktifinde yalnızca A şirketi hisseleri bulunan B şirketinin A şirketine devrinin mümkün olduğuna ilişkin düzenlemenin taslak tebliğe ilave edilmesi yerinde olacaktır. Bu tür düzenlemelerinin özelge boyutunda değil, genel tebliğ ile çözülmesi yerinde olacaktır.

9.3. Kısmi bölünme ile diğer bir şirkete konan değerler nedeniyle elde edilecek hisselerin elde edilme tarihinin;

- Bu hisselerin devreden şirkete gelmesi halinde, kısmi bölünmeye konu varlıkların elde edilme tarihi olduğu,
- Bu hisselerin devreden şirketin ortaklarına verilmesi halinde, devreden şirket hisselerinin elde edilme tarihi olduğu,

konularının ilave edilmesi yerinde olacaktır.

9.4. Halen uygulanmakta olan Genel Tebliğ’de yer alan aşağıdaki cümlelerin de taslak tebliğ ile kaldırılması yerinde olacaktır.

“Tek bir üretim veya hizmet işletmesi bulunan kurumun, taşınmazlar ve iştirak hisselerini kısmi bölünmeye konu etmesi mümkün olup anılan işletmeyi ise kısmi bölünme kapsamında devretmesi mümkün değildir.”

Aktifinde tek bir taşınmaz olan veya tek bir iştirak hissesi olan bir şirketin bu değerleri kısmi bölünme konusu yapması mümkün iken, aktifinde yalnızca bir üretim veya hizmet

işletmesi olan bir şirketin bu üretim ve hizmet işletmesini kısmi bölünme konusu yapamamasının anlamı yoktur.

Aktifinde tek bir üretim veya hizmet işletmesi olan bir kurum kül halinde başka bir kuruma devredilebiliyorsa, bu devrin kısmi bölünme ile olamamasının bir anlamı yoktur. Burada kaygı duyulması gereken tek bir konu vardır ki bu da üretim ve hizmet işletmesinin faaliyetine devam etmesi olup, bu faaliyetin o veya bu tüzel kişilik altında olmasının bir önemi bulunmamaktadır. Bu nedenle mevcut Genel Tebliğdeki yukarıda ifadenin kaldırılması ve faaliyetine aynen devam etmesi kaydıyla aktifte yer alan bir üretim veya hizmet işletmesinin kısmi bölünme ile bir kurumdan diğerkuruma devrine izin verilmesi gerektiğı düşünölmektedir.

9.5. Tam bölünme müessesesi, Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 19/3-a maddesinde tanımlanmış, bu tanımlama aynen 1 Seri Numaralı Kurumlar Vergisi Tebliğı’nin 19.2.1. bölümünde tekrarlanmış, konuya ilişkin ek hiçbir açıklama yapılmamıştır.

Tam bölünmeye ilişkin olarak yapılacak bölünmede;

- Üretin işletmeleri veya hizmet işletmelerinde “işletme bütönlüğünün” korunmasının geçerli olup olmayacağı,
- Bölünmede taşınmazların nasıl bölünmeye konu edileceğı,
- Alacak-borç-nakit varlıkların ve/veya yükümlölüklerin bölünmesinde uygulanması gerekecek kurallar,

ve benzeri konuların açıklanmasına ihtiyaç olduğı düşünölmektedir.